

El llenguatge Quedar-se a l'escapça

Els modismes i les frases fetes populars són molt útils i recomanables, representen un instrument expressiu del qual es pot treure un gran partit, però tenen l'inconvenient —si es pot dir així— que no es poden alterar, que cal recordar-los literalment. Volem dir que el sentit que expressen sovint resulta arbitrari si no es coneixen les circumstàncies o el medi en què es va crear cada un d'ells, i no sempre es desprèn lògicament del conjunt dels significats dels mots que el formen i, per tant, existeix un risc més gran que hom canviï algun d'aquests mots per un altre de forma semblant.

Llegim ara un comentari sobre els qui «es queden a les capses» després d'haver escoltat unes raons per a formular les quals s'ha abusat d'aquesta llampanant terminologia moderna tan sovint buida de significat. No és pas el primer cop que el modisme Quedar-se a l'escapça és substituït per «Quedar-se a les capses», a causa d'una fàcil confusió fonètica. Recordem que l'amic i mestre Eduard Artells ho havia retret més d'un cop. Segons el Fabra, quedar-se a l'escapça vol dir «el qui percaça quelcom no obtenir-ne res, restar amb les il·lusions frustrades» i també «no entendre res del que hom tracta d'aprendre o saber». Aquest segon sentit és el que ara ens afecta, el que ens permet d'afirmar que l'ús desmesurat d'aquests mots que actualment sembla imposar el prestigi dialèctic fa que tot sovint lectors i oients es quedin a l'escapça. Això: a l'escapça, i no «a les capses», que no vol dir res.

Aquest modisme diuen que prové del llenguatge dels jugadors de cartes, ja que el joc s'inicia remenant i escapçant. Qui es queda a l'escapça és que no arriba a participar en el joc. No és pas l'únic modisme que hem obtingut d'aquesta procedència: jugar a cartes vistes, jugar l'última carta, ésser un triumfo (dit d'un noi eixerit), haver-n'hi prou d'aquest coll, haver fet atots, etc.

Albert Jane